

7.10.2026

Valtuustoaloite: Selvitys ja parannusehdotuksia oppilaaksiottoon

Ira Hietanen-Tanskanen ja 39 muuta kaupunginvaltuutettua jättivät 12.1.2026 valtuustoaloitteen selvitys ja parannusehdotuksia oppilaaksiottoon. Valtuustoaloitteessa edellytettiin huoltajien kuulemista. Kuntalaiskysely toteutettiin myöhemmin keväällä 2026, kun oppilaaksiottopäätökset oli annettu huoltajille tiedoksi.

Kuntalaiskysely

Keväällä 2026 toteutettuun kuntalaiskyselyyn saatiin runsaasti vastauksia oppilaaksioton eri osa-alueista. Kysely toteutettiin Webropol-työkalulla 7.-21.5.2026. Kyselystä tiedotettiin perusopetuksen oppilaiden huoltajille Wilma-viestillä ja 5–6-vuotiaiden lasten huoltajille eVakan kautta. Lisäksi kyselystä julkaistiin uutinen Espoon verkkosivuilla, ja siitä viestittiin sosiaalisen median kanavalla @espooppii.

Kyselyyn tuli 1067 vastausta. 76,1 % vastaajista kertoi, että lapsi opiskelee espoolaisessa peruskoulussa ja 46,3 % oli saanut koulupaikkapäätöksen tämän vuoden aikana.

Kysely oli rakennettu valtuustoaloitteessa nostettujen teemojen mukaan:

- Oppilaaksioton linjaukset ja niiden hyväksyttävyys
- Painotettu opetus
- Koulujen eriytyminen

Huoltajien näkökulma koulupaikkapäätösten hyväksyttävyyteen

Huoltajat toivoivat nykyistä enemmän läpinäkyvyyttä oppilaaksiottoprosessiin sekä selkeämpää tietoa oppilaaksiottoalueista, päätöksenteon perusteista ja koulupaikan määräytymisestä. Erityisesti vuosittain muuttuvat oppilaaksiottoalueet koettiin hankalaksi. Vastauksissa toivottiin pysyvämpiä ja helpommin hahmotettavia oppilaaksiottoalueita sekä parempaa mahdollisuutta arvioida etukäteen, mihin kouluun lapsi todennäköisesti sijoittuisi.

Espoon kouluverkko muodostuu alakouluista, yhtenäiskouluista ja yläkouluista. Kouluverkon ominaispiirteenä on, että Espoossa on paljon pieniä kouluja, joista osa sijaitsee varsin lähellä toisiaan. Alueella, jolta yhtenä vuonna on koulutulokkaat ohjattu tiettyyn kouluun, saattaa seuraavana vuonna olla niin paljon koulutulokkaita, että he eivät mitenkään mahdu tuohon kouluun. Kiinteät oppilaaksiottoalueet eivät siten ole Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa mahdollisia.

7.10.2026

Oppilaaksiottoalueet muotoutuvat vuosittain sen mukaan, mikä on kouluun tulevan ikäluokan koko ja missä lapset tarkemmin asuvat. Koulujen ryhmäkoot pyritään saamaan kohtuullisen tasaisiksi, mutta aina se ei onnistu, sillä muuten joidenkin lasten koulumatkat kasvaisivat hyvin pitkiksi.

Koulupaikkapäätösten hyväksyttävyyttä lisäisivät vastaajien (463) mukaan erityisesti:

- Päätösten selkeä perusteleminen, läpinäkyvyys ja avoin viestintä (noin 160 vastausta)
- Ennakoitavat ja pysyvät oppilaaksiottoalueet sekä selkeät valintakriteerit (noin 120 vastausta)
- Koulupaikan saaminen mahdollisimman läheltä, koulumatkan pituuden ja turvallisuuden huomioiminen (noin 115 vastausta)
- Lasten kaverisuhteiden ja sosiaalisten suhteiden huomioiminen siirtymävaiheissa (noin 85 vastausta)

Lähikoulun osoittaminen

Lähikoulun merkitys nousi vahvasti esiin kaikissa kyselyn osioissa. Huoltajat pitivät tärkeänä erityisesti lyhyttä ja turvallista koulumatkaa etenkin koulutaipaleensa aloittaville oppilaille. Useissa vastauksissa lähikoulu nähtiin myös keinona tukea lasten itsenäistä liikkumista, arjen sujuvuutta sekä lähiympäristössä muodostuneiden vertaissuhteiden säilymistä.

Lasten kaverisuhteet ja esiopetuksessa muodostuneet sosiaaliset verkostot nousivat yhdeksi keskeisimmistä teemoista. Huoltajat pitivät tärkeänä, ettei esiopetusryhmien ja alakoululuokkien oppilaita hajauteta eri kouluihin. Erityisesti tilanteet, joissa yksittäinen lapsi siirtyy uuteen kouluun ilman tuttuja kavereita, koettiin lapsen hyvinvoinnin kannalta kielteisinä.

Suomenkielisen perusopetuksen lähikoulun osoittamisperusteet (KOTOLA 26.11.2025 § 290) poikkeavat esiopetuksen osoittamisperusteista (KOTOLA 29.11.2023 § 187). Esiopetuspaikan määräytymisessä huoltajan toiveella on perusopetuksen lähikoulun osoittamista suurempi merkitys. Esiopetusyksikkö saattaa huoltajan toiveesta määräytyä esimerkiksi huoltajan työmatkan tai työpaikan sijainnin - ei kodin sijainnin - perusteella. Tämän vuoksi esiopetuspaikan huomioiminen koulutulokkaiden lähikoulupaikan osoittamisessa johtaisi siihen, että lasten kohtelu ei olisi yhdenvertaista.

Huoltajien näkemyksen mukaan kaverisuhteilla on merkittävä vaikutus yläkouluun siirtymiseen liittyvissä toiveissa. Yläkoulua osoitettaessa huomioidaan oppilaan asuinpaikan ja muiden oppilaaksioton linjausten lisäksi hänen alakoulussa aloittamansa A-kielet. Yleisopetuksen oppilaalle osoitetaan yläkoulu siten, että alakoulussa aloitettujen A-kielten opiskelu voi jatkua. Yläkouluun siirryttäessä

7.10.2026

oppilaat voivat myös hakea painotettuun opetukseen, jonne päätyy noin viidennes ikäluokasta. Saman alakoulun oppilaat eivät näiden eri tekijöiden seurauksena aina päädy samaan yläkouluun. Suomenkielisen perusopetuksen 7-luokan oppilaille järjestetään lukuvuoden alussa ryhmäytymistä, joka tukee oppilaiden sopeutumista uuteen ympäristöön.

Osa vastaajista toivoi sisarusperiaatteen vahvistamista koskemaan ainakin osittain myös painotettua opetusta, kun taas osa koki sen asettavan perheet eriarvoiseen asemaan. Perheiden yksilöllisiin tilanteisiin liittyviä näkökulmia nousi esiin useassa vastauksessa. Huoltajat toivat esiin erityisesti erotilanteisiin, vuoroasumiseen, yksinhuoltajuuteen, muuttotilanteisiin ja muihin moninaisiin elämäntilanteisiin liittyviä joustotarpeita oppilaaksiotossa.

Oppilaaksiotto koskettaa vuosittain lähes 7000 espoolaista lasta ja nuorta. Oppilasvalintaperusteet ja oppilaaksioton linjaukset ohjaavat koulupaikkojen osoittamista, jotta kuntalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti. Kouluun ilmoittautumisen yhteydessä huoltajalla on mahdollisuus vedota sisarusperusteeseen, esittää lähikoulutoive sekä saada ehdollinen päätös tilanteesta, jossa oppilas muuttaa Espooseen tai Espoon sisällä ennen lukuvuoden alkua. Suomenkielinen perusopetus käsittelee hakemuksia oppilashallintojärjestelmä Primuksessa. Oppilaaksiotto perustuu huoltajien hakemuksella ilmoittamiin tietoihin, jotka ohjaavat asian käsittelyä ja päätöksentekoa. Hakemusten suuren määrän vuoksi niitä ei ole mahdollista käsitellä yksitellen, vaan käsittely perustuu järjestelmään huoltajien valintojen perusteella tallennettuihin tietoihin.

Painotettu opetus

Painotetun opetuksen osalta enemmistö vastaajista suhtautui myönteisesti nykyiseen tarjontaan ja piti tärkeänä mahdollisuutta kehittää lasten vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita myös perusopetuksessa. Vastauksissa korostui kuitenkin alueellisen tasa-arvon näkökulma. Monet vastaajat kokivat painotetun opetuksen keskittyvän tietyille oppilasalueille, minkä vuoksi sen saavutettavuus ei toteudu tasapuolisesti koko kaupungissa. Erityisesti Pohjois-Espooseen, Espoon keskuksen alueelle ja Leppävaaraan toivottiin nykyistä enemmän painotetun opetuksen vaihtoehtoja.

Vaikka osa vastaajista piti painotettua opetusta tärkeänä keinona tukea oppilaiden motivaatiota, vahvuuksia ja koulussa viihtymistä, osa arvioi painotettujen luokkien lisäävän koulujen ja oppilasryhmien välistä eriytymistä. Useissa vastauksissa esitettiin vaihtoehtona painotusten toteuttamista useammissa kouluissa tai valinnaisaineiden kautta.

Painotetussa opetuksessa ollaan siirtymässä aiempaa laajemmin malliin, jossa painotettuun opetukseen valitut oppilaat opiskelevat samoissa opetusryhmissä yleisopetuksen oppilaiden kanssa, ja osallistuvat vain painotusaineen opetukseen

7.10.2026

omissa ryhmissään. Englanninkielisessä opetuksessa, kielikylpyopetuksessa, kaksikielisessä opetuksessa ja montessoriopetuksessa toimitaan edelleen pääosin luokkamuotoisesti. Muutoksen tavoitteena on ollut vahvistaa oppilasryhmien monimuotoisuutta ja vähentää koulun sisäistä segregatiota. Suurimmassa osassa painotetun opetuksen vaihtoehtoista oppilasvalinta perustuu valintakokeeseen. Vuosittain ensimmäisen luokan painotettuun opetukseen hakee lähes 400 koulutulokasta, joista yli 250 valitaan. Kolmannen luokan painotuksiin hakee yli 200 oppilasta, ja valituiksi tulee hieman alle 150. Seitsemännen luokan painotettuun opetukseen hakee noin 1 000 oppilasta, joista noin 700 valitaan.

Koulujen välinen eriytyminen

Koulujen väliseen eriytymiseen liittyvissä vastauksissa näkemykset jakautuivat. Merkittävä osa vastaajista arvioi, että eriytymisen taustalla ovat ensisijaisesti asuntorakenteeseen ja alueiden sosioekonomiseen kehitykseen liittyvät tekijät, joihin oppilaaksiotolla ei voida vaikuttaa. Toisaalta vastauksissa nousi esiin myös toive koulujen oppilaspohjan tasaisemmasta jakautumisesta sekä kaikkien koulujen vetovoimaisuuden vahvistamisesta esimerkiksi resurssien lisäämisellä tai painotetun opetuksen keinoin. Samalla monet vastaajat korostivat, ettei koulujen välisen eriytymisen vähentäminen saisi johtaa koulumatkojen pidentymiseen tai lähikouluperiaatteen heikentymiseen.

Kehittämiskohde

Kyselyssä nousi esille selkeä tarve kehittää Suomenkielisen perusopetuksen tulosityksikön viestintää kuntalaisille. Hallintopalveluissa on aloitettu verkkosivujen uudistaminen ja tarkoituksena on luoda uusi sivurakenne, joka auttaa kuntalaista löytämään helpommin tietoa kouluun hakemisesta, painotetusta opetuksesta ja oppilasvalintaperusteista sekä oppilaaksioton etenemisestä ja aikataulusta. Työ valmistuu ennen tammikuussa alkavaa kouluun ilmoittautumista. Sivuille lisätään myös yksityiskohtaisempaa tietoa koulupaikan osoittamisesta käytännön esimerkkien avulla.

Koulun aloittaminen on yksi lapsen elämän käännekohta, johon liittyy huoltajilla paljon kysymyksiä ja mahdollisesti myös tutustumista suomalaiseen perusopetukseen kokonaisuudessaan. Espoossa kuntalaiset saavat apua näihin kysymyksiin perusopetuksen lisäksi asiointipalveluista, Hello Espoo infosta, kulttuuriohjaajilta ja esiopetuksen henkilöstöltä.